

НАУКОВІ ПРАЦІ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ІВАНА ОГІЄНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ
НАУКИ

Випуск 44

НАУКОВІ ПРАЦІ НАУКОВІ ПРАЦІ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 44

Кам'янець-Подільський
«Аксіома»
2017

ЗМІСТ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

<i>С. Д. Абрамович</i> Проблема «отраження реальності» в літературно-язиковій картині мира.....	5
<i>Д. С. Бураго</i> «Растворение быта» в мемуарах А. М. Ремизова «Подстриженными глазами»	8
<i>І. Р. Жиленко</i> А. Чекмановський і Р. Гуль: «втрачене покоління» у горнилі війни	15
<i>В. С. Мальцев</i> Особливості строфіки поетичних текстів Григорія Сковороди.....	19
<i>І. М. Онікіснко</i> С. Жадан – виразник національної ідеї в епоху другого модерну	24

МОВОЗНАВСТВО

<i>Я. В. Андрейко</i> Явище синкретизму на рівні лексико-семантичної організації ідентифікаційного блоку.....	29
<i>Н. М. Ахмад</i> Ассоциативно-семантические корреляции лексемы <i>утро</i>	33
<i>В. В. Бадюл</i> Біоморфний код культури у фразеологічних одиницях української жіночої прози ХХІ століття	37
<i>І. С. Беркещук, Л. В. Поплавська</i> Відсоматичні деривати: чинники і продукування	42
<i>О. С. Билінська</i> Грамотичні засоби мовленнєвого впливу в синкретичних жанрах політичного агітаційного дискурсу.....	46
<i>М. В. Бігусяк</i> Лінгвогеографія покутських говірок у світлі даних карт II тому Атласу української мови	50
<i>Л. А. Bilokopenko</i> Forms and models of interpersonal conflict communication in the media.....	55
<i>М. А. Бовсунівська</i> Мовна ситуація міста Житомира	60
<i>Н. О. Бойко</i> Назви частин тіла як джерело формування слов'янських дегідронімних ойконімів	66
<i>О. І. Васецька</i> Квазисинонімія в синтаксичній терміносистемі: варіанти термінів <i>означення, додаток</i>	70
<i>К. П. Васильєва</i> «Спадщина тисячоліть»: унікальна книга про унікальну мову	74
<i>Н. В. Вдовиченко</i> Мовні засоби репрезентації концепту <i>вина</i> в сучасному українському публіцистичному дискурсі: на матеріалі газети «Дзеркало тижня. Україна»	79
<i>К. В. Волошина</i> Про суфіксальну омонімію в іменникових неологізмах (на матеріалі сучасної української художньої прози)	83
<i>В. А. Глущенко</i> Генезис і еволюція редукованих голосних східнослов'янських мов у концепції П. О. Лавровського	87
<i>І. В. Гороф'янюк</i> Зідля од 99 хвороб: семантична мотивація українських назв рослин, похідних від числівників	90

The common phenomenon of describing a concept by several names is variability. It distinguishes into synonymy and doubling by such criterion as the interchangeability of terms in contexts. The way to avoid the terminological coincidence of terms which describe the general features of the language system and refer the indicator of the formal distinction of identical units by the meaning is proposed.

The phenomenon of the conceptual synonymy on the example of such terms as object, adjunct and modifier and attributive and attribute etc. is analysed. This research is based on the following algorithm: 1) to clarify the definition of the terms; 2) to establish the belonging to the scientific school, theories, concepts; 3) to observe the significative differences of the terms; 4) to reveal the syntagmatic characteristics of these units.

The classification of the terminological variants is examined. The features of the semantics of syntactical terms with similar meaning are clarified.

In conclusion, the author makes an attempt to solve the problem within the undertaken research. Considering the different approaches to the studying phenomenon, the presence of a diffuse denotatum and common signification, such terminological series as object, adjunct and modifier; attributive and attribute etc. are qualified as conceptual synonyms. In addition, the common shades of meaning of terms denote the varieties of objects.

Key words: *terminology, syntactic terminology, semantic and formal variability, synonymy, conceptual synonymy (quasi-synonymy).*

Отримано: 13 липня 2017 р.

УДК: 81'42(477)

К. П. Васильєва

«СПАДЩИНА ТИСЯЧОЛІТЬ»: УНІКАЛЬНА КНИГА ПРО УНІКАЛЬНУ МОВУ

Зовсім не дивно, що професійний літератор так само професійно цікавиться проблемами мови, першоеlementу літературної творчості. Добрий і вартий наслідування приклад – Олекса Сергійович Різників (Різниченко) – поет, прозаїк, мовознавець, патріот-дисидент, в'язень-сумління, просвітянин і громадський діяч. Його літературні твори були відзначені преміями імені П. Тичини, К. Паустовського, Т. Мельничука, С. Олійника, Б. Грінченка, Я. Дорошенка, Т. Осьмачки, а мовознавчі праці ще потребують гідного поцінування. Діяльність митця у галузі лінгвістики – малодосліджена. Цим і зумовлена актуальність нашої роботи.

О. Різників є автором таких мовознавчих студій, як «Українська мова – спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші» (2000; 2001; 2002; 2003; 2011; 2017), «Одноримки. Словник омонімів та схожослів» (2001), «Складівниця української мови» (2003), «Словогрона української мови» (2008), «Українські словогрона. Випуск другий: Словогрона духу» (2015). О. Різників відверто зізнається, що дослідження української мови – це його «найсолідше заняття» [12, 387].

Про його мовознавчі праці писали Д. Дроздовський, В. Барсукивський, Я. Радевич-Винницький, А. Здоровий, Ю. Сисін, Р. Кракалія та ін.

У цьому році автор відсвяткував своє 80-річчя і останні 40 років свого життя присвятив втіленню ідеї довести, що українська мова, «як найбагатша формами є – найменше змішана, найбільш первинна за походженням, найдревніша і найближча до першоджерела, себто, що вона є праматір'ю для всіх слов'янських мов, як латина для романських» [8, 192].

Об'єктом нашого дослідження стала праця «Українська мова – спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші», що вийшла у цьому році як спільний проект «Літературної України» і видавництва «Український пріоритет». Презентація книги відбулася 5 серпня 2017 року на XXI Міжнародній книжковій виставці-ярмарку «Зелена хвиля» в Одесі.

Мета роботи – проаналізувати нове видання, з'ясувати значення книги у вивченні української мови, оцінити новаторство автора в дослідженні мовних питань.

На початку своєї роботи О. Різників поставив мету: допомогти українцям пізнати свою мову, спонукати до вивчення її тонкощів та багатств, адже «ці знання потрібні людині так само, як знання її родоvodu» [10, 13]. При цьому поклав собі «не перебільшувати переваги своєї мови» та «бути об'єктивним», адже краса – поняття суб'єктивне, «кожному його рідна мова здається кращою», а багатство «можна виміряти, обчислити, обрахувати» [10, 9]. Така «мовна шляхетність» імпонує багатьом [3, 11; 11, 419; 13, 4]. О. Різників вводить власний термін *багатинки* – уні-

кальні особливості рідної мови, мовне багатство, яке розгубили і втратили інші вихідці з мовної прабатьківщини.

Опираючись на свідчення багатьох учених (істориків, археологів, антропологів, мовознавців), наводячи цитати з різних наукових джерел, О. Різників дійшов висновку, що «древні мови були багатшими, нові мови – збіднюються», що «скриня багатств, достатків нашої мови *повніша*, наша мова зберегла більше давніх багатств, ніж інші сусідні» [10, 12].

Автор книги стверджує, що «мова – це не море. Мова – це скоріше краєвид (ландшафт). Як на поверхні землі важко пересунути гору деінде чи засипати яругу, промиту дощами, отак і в мові майже неможливо відновити втрачене» [10, 14]. Наприклад, кличний відмінок, який втратили за останню тисячу років багато сучасних мов (російська, романські), хоча він був у всіх старих мовах (латині); або двоїна, що її застосовували до парних предметів, двох людей, теж втрачена майже всіма мовами. Автор доходить висновку, що головними ворогами мовних багатств є час і чужинці, які збіднюють і спрощують мову [10, 19].

О. Різників називає причини, чому українська мова змінилась мало протягом кількох тисяч років, зберегла своє багатство і красу, на відміну від сусідів. По-перше, наші предки були автохтонами і жили на цій землі споконвіків, по-друге, чужинці не вивчали, а значить і не псували нашу мову, по-третє, українці, що проживали великими родинами і часто по декілька поколінь під одним дахом, протистояли будь-яким мовним змінам і спотворенням, споконвіків виправляли тих, хто припускався мовних помилок, зокрема наголошення слів, з року в рік бережно передавали мовне багатство своїм нащадкам, по-четверте, український народ не втрачав своєї духовності, а отже, не втратив і своєї мови, адже Дух і мова – взаємозалежні [10, 4–6; 11, 398].

Перші видання «Спадщини тисячоліть» були невеличкими посібниками для вчителів української мови, що нагадували брошури, а видання 2011 року перетворюється у навчальну книгу.

Останнє видання – це вже ґрунтовна наукова праця. На форзацах книги автор відтворив мовне дерево з 32 багатинками-листочками, яке вперше подав 2015 року у кореневому словнику «Українські словоґрона».

Першими багатинками, які О. Різників виділив, були: наявність у нашій мові двох звуків [r] і [r̥], перша особа множини наказового способу («будьмо!»), кличний відмінок іменників, чисельність суфіксів пестливості і лагідності, двоїна. Про них автор написав ще 1990 року у повісті «Тиждень у кирмови» [12, 177–224].

Автор розглядає фонетичні, морфемні, морфологічні та синтаксичні багатства української мови, серед них, окрім названих вище: злита форма майбутнього часу («любитиму, сміятимусь, ростиму»), яка зникає в усіх індоєвропейських мовах; два закінчення іменників у давальному однини («молімося синові Божому»), що є споконвічними у нашій мові; чергування звуків («рука / руці, Чорновіл / Чорновола»), що українська мова за вісім останніх століть зберегла в недоторканності, а російська мова – збідніла на них; взаємозаміна в/у, і/ї («ми на *Вкраїні хворі Україною. В Одесі / у Львові. Вона й він / він і вона*») «уособлює надзвичайну гнучкість нашої мови, її розкутість і свободу», «дає поетам необмежену свободу у комбінуванні ритмів і розмірів у своїх поезіях», у російській мові це не можливо [10, 46–47]; четверта відміна іменників («ягня, ягняти, ягнят... щеня, щеняти, щеняті»), що відсутня у російській мові, де всі назви малят із середнього роду перейшли у чоловічий; давноминулий час («я вже був пішов, як раптом згадав...») властивий усім слов'янським мовам, окрім російської; суфіксальне багатство дієслів («жити, живити, живичити») в українській мові значно переважає російську (18 видозмін слова *жити* проти 4 у російській, 16 видозмін слова *любити* проти 4 у російській тощо); ступені порівняння прикметників і прислівників («*цонайвищий, якнайкращий, щоякнайдешевший*») з подвійним і потрійним префіксами; два наголоси в особових займенниках *мене, тебе, себе* («як на мене щиро гляне») є спадком давньоукраїнської мови; орудний відмінок імен жіночого роду («я люблю *Петра душею...*») в українській мові має закінчення *-ою, -єю*, вік яких становить 5–6 тисяч років і сягає трипільських часів, хоча всі слов'янські мови втратили останній склад; відсутність акання («*атвари мне тихонька...калітку? Или вермишеля?*»), ясність, прозорість, зрозумілість, чистота нашої мови робить її багатшою від англійської, французької, російської мови, адже «нерозрізнення О та А є збідненням мови, а чітке розрізнення – є багатством» [10, 77]; оглушення дзвінків приголосок у кінці слів російських («*сгест КПСС или не сгест?*») в українській мові відсутнє, хоча *Ъ* та *Ь* «редукувалися», зникли, як і в російській; пропуски голосних і приголосних у мові сусідів («*ЧЕСНЧЕК замість ЧЕСТНЫЙ ЧЕЛОВЕК. МГАЗИН замість МАГАЗИН*») та багатьох нових, зокрема англійської, не властиві українській мові; давнє розрізнення двох звуків [и] та [i] («*дитина – діти, мир – мір, бик – бік, ходи – ходімо, який – якій*»), на відміну від чеської, словацької, сербської, хорватської, словенської і болгарської; синонімічна ряснота, розкіш; багатство однокоренових родин («*мова, мовлення, промовець...*»); ідеально-чудове збереження всіх трьох родів («*бик – корова – теля. Мотузок – мотузка – мотуззя*»); різні закінчення дієслів при

відмінюванні («він чита-є, вони чита-ють»), на відміну від литовської і латиської мов, англійської та французької, де присутні омонімічні форми дієслів; давальний належності та називний підмета («йому народився син. Мені голова болить») були поширені у часи Київської Русі; синтаксична свобода («Павла навчає Петро ...») та унікальне багатство відмінювання у порівнянні з англійською; різні закінчення у родовому відмінку іменників («Рима і риму, духа і духу, тупа і тупу»); розмаїття (варіативність) форм («він іде в школу /// вони йдуть у школу»); дві форми для двох видів дієслова («запозичати і запозичити»); подвоєний префікс по- («попороби до поту – попоіси в охоту»); повноголосся слів («солодкий, сором, волога. Коли полова дорожча за пшеницю»), яке звучить споконвіків і є спадщиною тисячоліть.

Новими багатинками, які О. Різників додає до своєї книги, є двоїна («колисала Марусина дві дитини»), приставні приголосні – з трипільських часів та надзвичайне багатство суфіксів у наших прізвищах.

Про двоїну О. Різників писав і в попередніх виданнях, але не виділяв її в окрему багатинку, бо у нашій мові є тільки залишки двоїни: «ДВІ НОЗІ, ДВІ РУЦІ, ДВІ СЕЛІ, ДВІ СЛОВІ» [10, 146]. А ще слово *двісті* протрималось у нашій мові тисячоліттями. «Колись це було два слова, себто, писалися окремо: ДВѢ СТЬ. Оце «ять» у кінці було ознакою двоїни», – зазначає О. Різників [10, 148]. Автор впевнений, що цю багатинку введуть до шкільної програми, а поки що ми самі повинні вживати її принагідно, аби зберегти.

Приставні приголосні (*ягня, вогонь, гострий*) також є окремою багатинкою нашої мови, бо звучать на нашій землі з трипільських часів. Вони характерні для верхньолужицької та нижньолужицької мов, які також зберегли двоїну, та для білоруської (*вл. huchо, нл. wuchо, укр. вухо, біл. вуха*).

Описуючи багатство суфіксів у наших прізвищах, О. Різників порівнює українську мову з російською. Наведені ним 250 російських прізвищ утворюються завдяки трьом суфіксам: *-ов (-йов), -ев та -ин*, у той час як у творенні українських прізвищ беруть участь 40 суфіксів: *-ко, -енк, -єнк, -єньк, -очко, -овський, -івський, -євський, -євський, -ський, -цький, -ович, -ич* тощо.

Про кожну багатинку О. Різників говорить з захопленням, радіє щодо її унікальності. Наводить спочатку сухі наукові факти, а потім закликає: «А ми, читачі, вчителі, учні, повинні про це говорити цілком інакше: «Це унікальне, дивовижне, безприкладне явище, яке відбулося у нашій мові!! У той час, коли в усіх індоєвропейських мовах злиті, стягнені форми зникають, замінюються на аналітичні, у нас раптом виникає злита, стягнена!» [10, 31]. «Я закликаю вчителів не говорити учням про цю споконвічну нашу форму спокійно, епічно, як говорять вчені. Кінцівка *-ОВІ (-ОВИ), -ЕВІ, (-ЕВИ)* заслуговує емоцій, бурі почуттів, пієтету, просто побожного до себе ставлення. А ми часто не знаємо, що це гордість нашої мови» [10, 36].

Також автор постійно дає поради, одна з яких стосується його книги: «читай і вивчай ці багатинки з олівцем у руках, запам'ятовуй, пропагуй. І любі їх, бо вони збережені і донесені тобі твоїми предками» [10, 7]. О. Різників неодноразово підкреслює, що не достатньо просто констатувати факти, а необхідно дивуватися багатству і принадам нашої мови, при чому супроводжує свою мову риторичними питаннями (*Чи ті мови справді дав Бог, а ми потім зіпсували їх? Коли це сталося? Як же наш народ не розгубив її, не погасив, не забув? Хто з нас, українців, не мав у дитинстві мороки з оцим дивним, дикуватим для нашого вуха аканням? Вплив часу? Вплив імперських реалій? Як вам така збереженість нашої мови!?? Прочитали? Усвідомили? Ну, як оце можна пояснити чужинцю!?*), окличними реченнями (*Так-так! Навіть дієслова відмінювалися у двоїні! Узв'яєте!?* Ця кінцівка ще з праслов'янських часів! Тож нам нема потреби заносити цю – четверту – відміну до Червоної книги мови! А автори Етимологічного словника, академічного, наукового! – навіть не подали слів з другим наголосом! Я за голову хапаюся – Боже мій! Нічого собі літературна вимова!! Яка пречудова, унікальна категорія – ці роди! О-го-го-го! У нас – унікальне багатство!!!), звертаннями до читача (*Шукаймо це. У твоїх руках, брате чи сестро по мові, унікальна книжка. ...зупиніться, читачу, повторіть: нема літери Г... Не подумай, шановний читачу, що наша мова нічого не втрачала! Будьмо господарями і господинями своєї мови! Гей, українці, закохайтесь всією своєю поетичною душею у це унікальне закінчення! Шануймо нашу спадщину! Тож, панове, вивчаймо і бережімо наші прізвища!*), чисельними вставними конструкціями, різними фразеологізмами (*зарубаймо на лобі; гострив зуби; наче корова язиком злизала; ніби камінчика кидає в наш город; ваш кожух не на мене шитий; я своїм очам не повірив, в тугу вдався*), сталими виразами, прислів'ями та приказками (*був кінь, та з'їздивсь; не завжди цінуєш те, що маєш; тяжко висівати, як ніщо орати; скачи, бабо, хоч задом, хоч передом, а діла підуть своїм чередом; скачи, враже, як пан каже*). Всі багатинки О. Різників підкріплює прикладами з усної народної творчості, з творів українських і російських письменників, а ще з власних. Часто користується аналогіями, наводить історії з власного життя, інколи навіть анекдоти. Заслуговує на увагу «Бувальщина про двох подорожніх» Козака-характерника і Москаля-служиво-

го, через розмову між ними О. Різників показує різницю між граматичними формами російської та української мов, а також гумореска «Як репресували літеру г», де через змалювання допиту розкриває «радянське» ставлення до нашої літери г, бажання її «ув'язнити».

Частими у книзі О. Різників є повторення певних фактів, цитат і висловів, щодо цього автор попереджає: «Не дивуйтеся, коли іноді намацаєте повторення – це треба для кращого запам'ятовування» [10, 13].

У «Спадщині тисячоліть» О. Різників стверджує, що «всі інші слов'янські мови походять від праукраїнської, базової, як романські від латини» [9, 130]. Автор передбачив, що його можуть запідозрити у надмірному патріотизмі, у прояві крайнощів, тому наводить цитати академіка П. Толочка з «Давньої історії України», М. Красуського з наукової розвідки «Древность малороссийского языка», І. Огієнка, рядки з листів Г. Квітки-Основ'яненка до А. Красевського, навіть положення видатного російського історика В. Ключевського, які у своїх працях підкреслювали давність української мови, що сягає своїм корінням у глибоку праслов'янську давнину, наголошували, що російська мова сформувалася від української шляхом псування і змішування з іншими племенами і народами [10, 168–171].

Цікавою є пропозиція з-поміж основних виділити людинотворчу функцію мови, адже саме мова творить Людину. Жодна істота, навіть дитина, що зростала у тваринному світі і не володіє мовою, не може називатися Людиною. Мовознавець наголошує: «Саме через Мову і лише через Мову, через її опанування Дитя Людське стає Людиною. Людинотворча функція Мови є найосновнішою, комунікативна – то вторинна» [10, 167]. Розділяє цю думку і Д. Дроздовський: «Мова нас оточує, наче силоне магнітне поле, яке ми можемо ідентифікувати, але до якого ми не можемо доторкнутися; і тільки тоді, коли ми здатні індукувати мову, – ми стаємо Homo sapiens, тільки тоді мова перетворює нас на людей» [4, 5]. Але, щоб стати людиною, потрібно не просто жити серед людей, а бути оточеним «атмосферою-аврою любови, доброти, людяності» і – «найголовніше – навчатися Мови» [11, 10]. Чим більше знань буде отримувати дитина, тим розумнішою вона стане. Ось як поетично автор змальовує цей процес: «Слова закріплюються, прокльовуються, проростають, приростають, переплітаються коренями і гілочками, заповнюють душу і дивись – через два-три-чотири роки усе це плетиво стає свідомістю, а се значить – готова маленька людинка. Тепер залишається набирати ваги і розуму. Для тіла – їсти, для духу – вісти. Для тіла – їда, для Духа – віда. Слово дуже схоже на зернину: яке посадили, таке ж саме сходить і виростає» [8, 164].

Повертаючись до «Спадщини тисячоліть», хочемо наголосити, що поєднання науковості і популярності викладу сприяє легкому розумінню, робить книжку О. Різників цікавою і корисною для людей будь-якого віку і рівня знань. Ця книга вражала всіх, кому потрапляла до рук, нікого не залишала байдужим. Я. Радевич-Винницький за цікавість і легкість прочитання порівнював її з детективом, підкреслював її красу та глибину, вміння автора «сухий науковий матеріал подати в такій легкій артистичній формі, що дух захоплює» [11, 421]. В. Барсуковський писав, що ця книжечка «показує нашу мову в такому аспекті, над яким ніхто не задумувався до Олекси Різникова» [11, 397]. С. Бондаренко називає її книгою-зброєю «в руках свідомого українця, яка дає привід для гордості й подальшого розвитку душі і духу», а колосальне історичне тло, на яке опирається О. Різників, «дає відчуття смаку нашої мови та культури для розуміння у їхньому діалектичному становленні» [2, 1; 1, 1]. О. Олійників зауважував, що Олекса Різників «торкнувся цікавої теми, мов магнітом, привернув своїм дослідженням щирі патріотичні серця до правди, яка нерідко оминала минуле України» [7, 50]. Автор статті «Олекса Різників і... Китай», доктор філологічних наук Василь Івашків, зізнається, що постійно черпав з цієї книги матеріал для навчання китайських студентів української мови, його вражала «ерудиція автора, використання прикладів з інших мов, зі смаком підібрані поетичні тексти» [5, 6].

Книга О. Різників – цікава й захоплююча, доступна й дотепна, відверта й емоційна, з закличками, риторичними питаннями і звертаннями до читача, насичена фразеологізмами, прислів'ями та приказками, якими автор постійно привертає увагу до того чи іншого мовного явища. Саме у цьому полягає одна з ознак авторського індивідуального стилю О. Різників.

Оригінальність, самобутність і цінність книги О. Різників «Українська мова – спадщина тисячоліть» не викликає сумніву, адже збагачує мовно і духовно, сприяє самопізнанню, підкреслює українську самобутність.

Багато написано про красу, гнучкість, солов'їність, мелодійність, синонімічне розмаїття української мови, але про її багатства не писав жоден мовознавець. Тож нехай «Спадщина тисячоліть», як зазначила М. Андрущенко у вірші-присвяті О. Різникові в день презентації його книги 2003 року, «стане спадком і віків майбутніх» [11, 422].

Мовознавчі праці О. Різників потребують подальшого ґрунтовного дослідження, адже «кожна є рівноцінною цілому концертові патріотичних пісень: емоції приходять і погамовуються перед іншими, знання – залишаються і стають зброєю» [6, 1].

Список використаних джерел

1. Бондаренко С. Українська мова – спадщина тисячоліть / Станіслав Бондаренко // Літературна Україна. – 2017. – № 30. – С. 1.
2. Бондаренко С. Чим наша мова багатша?.. / Станіслав Бондаренко // Літературна Україна. – 2017. – № 29. – С. 1, 7.
3. Волощак М. Скарби Олекси Різниченка / Марія Волощак // Шлях перемоги. – 2002. – 8–14 серп. – С. 11.
4. Дроздовський Д. Оселя народного духу / Дмитро Дроздовський // Слово Просвіти. – 2004. – 7–13 жовт. – С. 5.
5. Івашків В. Олекса Різників і... Китай / Василь Івашків // Літературна Україна. – 2017. – № 9. – С. 6.
6. Кракалія Р. Причисти мене розмовою українською мовою... / Роман Кракалія // Чорноморські новини. – 2013. – 9 лист. – С. 1, 3.
7. Олійників О. Велич і багатство української мови / Олег Олійників. – Одеса : Друк. дім, 2005. – 102 с.
8. Різників О. Складівниця української мови / Олекса Різників. – Одеса : Скайбук, 2003. – 224 с.
9. Різників О. Спадщина тисячоліть: українська мова. Чим вона багатша за інші? / Олекса Різників. – Вид. 2-ге. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 192 с.
10. Різників О. Українська мова – спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші? / Олекса Різників. – Київ : Український пріоритет, 2017. – 200 с.
11. Різників О. Українські словогрупа. Новий кореневий словник. Випуск другий : словогрупа Духу / Олекса Різників. – Одеса : Симекс-принт, 2015. – 440 с.
12. Різниченко О. З людей / Олекса Різниченко. – Дрогобич : Відродження, 2000. – 384 с.
13. Черевиченко В. Чим українська мова багатша за інші? / Валентина Черевиченко // Вечерняя Одесса. – 2002. – 4 февр. – С. 4.

Анотація. У статті розглядаються фонетичні, морфемні, морфологічні та синтаксичні багатства української мови, які О. Різників у своїй книзі «Українська мова – спадщина тисячоліть» (К.: «Український пріоритет», «Літературна Україна», 2017) називає багатинками; обґрунтовується значення книги у вивченні української мови, з'ясовується новаторство її автора в дослідженні мовних питань. Підкреслено: лінгвістична наукова праця поета, оригінальна і самобутня, сприяє підвищенню рівня національної свідомості українців та авторитету української мови.

Ключові слова: багатинки української мови; спадщина тисячоліть; людинотворча функція мови.

Summary. The article considers the phonetic, morphemic, morphological and syntactic riches of the Ukrainian language, which O. Riznykiv examines in his book «The Ukrainian Language – The Millennium Heritage» (Kyiv: published by «Ukrainian Priority» and «Literary Ukraine», 2017). It substantiates the value of the book in the study of the Ukrainian language. Also it clarifies the author's innovation in the study of the language issues.

The article highlights the linguistic scientific work of the poet, its original and unique distinctive features and contributes into the development of national consciousness level of Ukrainian people and of the Ukrainian language significance.

Therefor it shows the dynamics of the author's creative search in the development of linguistic problems. Thanks to the combination of scientific and popular manifestation of the work by O. Riznykiv it appears to be interesting, exciting, easy to read and comprehensive for people of all ages and levels of knowledge. Special attention is drawn to the ability of leading the dialogue with the reader: through the rhetorical questions, exclamation sentences, appeals, a great number of insert constructions, idioms, proverbs and sayings, many examples from the Ukrainian folklore and from the works of Ukrainian writers and his own ones. Due to a such literary approach the work is characterized by the atmosphere of mutual pride in the Ukrainian language. The innovation peculiarity of the author's book is to focus on a thorough study research of the depths Ukrainian language ancient origin and it emphasizes its divine purity for long centuries. The poet suggests convincingly that in the human-like function should be put in the first place.

The results of the study testify: the linguistic work by O. Riznykiv helps Ukrainian people understand their language more deeply, it motivates to study its details and riches, proves that the Ukrainian language has saved more ancient riches than other languages.

Key words: the riches of Ukrainian language; millennium heritage; the human-like function.

Отримано: 18 серпня 2017 р.